

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

nog meer ruimte voor samenwerking vo-bve nog meer ruimte voor samenwerking vo-bve nog meer ruimte voor samenwerking vo-bve

nog meer ruimte

voor samenwerking vo-bve

nog meer ruimte voor samenwerking vo-bve nog meer ruimte voor samenwerking vo-bve nog meer ruimte

nog meer ruimte

voor samenwerking vo-bve

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
1. Voor welke leerlingen is het Besluit samenwerking vo-bve bedoeld?	7
2. Wie is verantwoordelijk voor de leerlingen?	8
3. Wat zijn de mogelijkheden?	10
Bijlage 1: De vier routes	15
Route 1 <i>De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een andere vo-school.</i>	16
Route 2 <i>De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een bve-instelling.</i>	18
Route 3 <i>De vo-school draagt (een deel van) de bekostiging over bij tussentijdse overstap naar een vo-school of bve-instelling.</i>	20
Route 4 <i>De vo-school besteedt een vo-leerling uit aan het vavo</i>	22
Bijlage 2: Algemene voorwaarden voor samenwerking	24
Bijlage 3: Veelgestelde vragen	25
Bijlage 4: Herzien Besluit samenwerking vo-bve	30
Meer weten?	32

Voorwoord

Jorit is gezakt voor zijn havo-examen: een grote teleurstelling voor een 17-jarige puber. Hij moet er niet aan denken het hele examenjaar over te doen. Ook met Gaby gaat het niet goed op school: door problemen thuis is ze niet meer te hanteren op school en dreigt ze te ontsporen. Op school zit ook Jasper, hij weet al lang dat hij iets met techniek wil doen en vindt die theoretische vakken op school maar saai. Hij denkt erover te stoppen met school en lekker te gaan werken.

Jongeren als Jorit, Gaby en Jasper hebben met elkaar gemeen dat ze een groot risico lopen het onderwijs te verlaten zonder startkwalificatie. Terwijl juist die startkwalificatie de beste arbeidsperspectieven biedt. Ik neem dan ook tal van maatregelen om schooluitval tegen te gaan. Sinds 2006 heb ik de *aanval op de uitval* geopend. Daarnaast geldt sinds schooljaar 2007-2008 de kwalificatieplicht.

Omdat jongeren om heel uiteenlopende redenen dreigen uit te vallen, moet je ook uiteenlopende paden bewandelen om die dreiging weg te nemen. “Maatwerk” is een van die paden. Onderwijs bieden dat past bij de interesses en de mogelijkheden van leerlingen. En dat hoeft niet per se binnen de muren van uw eigen school. Door samen te werken met andere vo-scholen en met instellingen voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve) krijgt u meer maatwerkkansen in handen. Dit kan door elkaars praktijkruimten te gebruiken. Maar ook kunt u een leerling uitbesteden aan een andere school. Dit kan sinds 1 januari 2006 door het ‘Besluit samenwerking vo-bve’. Geld hoeft daarbij geen rol te spelen. Een leerling die wordt uitbesteed kan zijn bekostiging gewoon meekrijgen.

Naar aanleiding van dit oorspronkelijke besluit kreeg ik vele vragen binnen van scholen, ouders en leerlingen over de voorwaarden voor uitwisseling tussen vo-scholen en bve-instellingen. Daarnaast bleek dat er behoefte is aan meer vormen van uitbesteding, omdat niet alle jongeren bediend konden worden met het oorspronkelijke besluit. Om hun kansen op het halen van een startkwalificatie te vergroten heb ik het besluit aangepast. Sinds 1 augustus 2010 kunt u zowel gediplomeerde als ongediplomeerde vo-leerlingen uitbesteden aan het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo).

In deze brochure vindt u alle informatie over het samenwerkingsbesluit in zijn nieuwe vorm. Ik hoop dat u zich laat inspireren om de toegenomen ruimte ook echt te gaan benutten – en zo de kansen voor jongeren op het halen van een startkwalificatie te vergroten.

Marja van Bijsterveldt
Minister van Onderwijs, Cultuur, Wetenschap

Inleiding

U heeft ongetwijfeld leerlingen waarvan u de kans groot acht dat ze uw school zonder diploma zullen verlaten. Door hen maatwerk te bieden, kunt u die kans verkleinen. Het Besluit samenwerking vo-bve (Stb. 2005/642) biedt scholen in het voortgezet onderwijs (vo) en instellingen voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve) sinds 2006 de kans om zich daar gezamenlijk voor in te zetten. Zodat alle leerlingen het onderwijs krijgen dat bij hen past en ze zoveel mogelijk kans maken op een diploma of een geslaagde vervolgopleiding.

Besluit samenwerking vo-bve

Het Besluit samenwerking vo-bve gaat over de uitbesteding van leerlingen door vo-scholen. Het doel is maatwerk te bieden aan leerlingen die het onderwijs zonder diploma dreigen te verlaten. Zodat ze meer kans maken op een diploma of beter voorbereid beginnen aan een vervolgopleiding. Het besluit maakt ook efficiënter gebruik van onderwijsvoorzieningen mogelijk, doordat scholen elkaars voorzieningen mogen gebruiken. Het besluit is op 1 januari 2006 in werking getreden en stelt een kader voor de samenwerking tussen vo-scholen onderling en tussen een vo-school en een bve-instelling. Binnen dit kader zijn de scholen zo veel mogelijk vrij om de vorm en omvang van de samenwerking te bepalen.

Het Besluit samenwerking vo-bve maakt vier verschillende 'routes' mogelijk, elk voor een specifieke leerlingengroep.

- Route 1: uitbesteding van een vo-leerling aan een andere vo-school;
- Route 2: uitbesteding van een vo-leerling aan een bve-instelling;
- Route 3: overdracht van bekostigingsmiddelen bij een tussentijdse overstap;
- Route 4: uitbesteding van een vo-leerling aan het voortgezet volwassenenonderwijs (vavo).

Aanpassing Besluit samenwerking vo-bve: waarom?

Het besluit leidde tot veel vragen bij docenten, ouders en andere betrokkenen. De vragen gingen vooral over de voorwaarden voor uitwisseling tussen vo-scholen en bve-instellingen. Niet alle leerlingen komen direct in de goede schoolsoort of richting terecht en niet iedereen lukt het een kwalificatie op reguliere wijze te behalen. Om het stapelen en doorstromen in het voortgezet onderwijs te versoepelen, verruimt het besluit sinds augustus 2010 de mogelijkheden voor (gediplomeerde) vo-leerlingen om te worden uitbesteed aan het vavo.

Wat houdt de aanpassing in?

Via route 4 van het Besluit samenwerking vo-bve kunnen vo-leerlingen uitbesteed worden aan het vavo. Door de aanpassing van het besluit komen verschillende categorieën vo-leerlingen in aanmerking voor uitbesteding.

De vo-school kan een leerling (vmbo tl-, havo- of vwo) die het onderwijs om uiteenlopende redenen dreigt te verlaten zonder diploma uitbesteden aan het vavo. Hierbij gaat het om de zogenaamde 'tweedewegleerling'. Door uitbesteed te worden aan het vavo, kan deze leerling alsnog in staat worden gesteld een diploma te halen. Niet alle leerlingen zijn geschikt om uitbesteed te worden aan het vavo. Het bevoegd gezag van de vo-school bepaalt in overleg met de leerling of deze gebaat is bij een uitbesteding aan een vavo-instelling.

Ook een vo-leerling (vmbo-tl, havo, vwo) die op het reguliere voortgezet onderwijs is gezakt voor het eindexamen, kan uitbesteed worden aan het vavo om daar examen te doen voor de vakken waar hij voor zakte. De vo-school en de leerling maken de overweging of de leerling het volledige laatste leerjaar wil

overdoen aan het vo of dat hij alleen de onvoldoende vakken wil overdoen aan het vavo. Tot slot, kunnen ook leerlingen die met succes een vo-opleiding hebben afgerond uitbesteed worden aan het vavo om daar een vo-opleiding van een hogere schoolsoort te (vmbo-tl, havo, vwo) te volgen. Een aantal zaken zijn daarvoor van groot belang:

- Beschikt de leerling over de capaciteiten om een hoger vo-diploma te halen?
- Is de leerling voldoende zelfstandig en gedisciplineerd om zich te redden in de volwassen omgeving van het vavo?
- Voor meerderjarige leerlingen geldt bovendien dat ze tot dan toe ononderbroken moeten hebben deelgenomen aan het voortgezet onderwijs

Leerlingen die *niet* onder de aanpassing vallen

Leerlingen die nadrukkelijk niet voor uitbesteding in aanmerking komen zijn:

- Profielverbreeders: leerlingen die een vo-diploma hebben gehaald en vervolgens extra vakken volgen in dezelfde schoolsoort waar reeds met goed gevolg examen in is afgelegd.
- Profielverbeters: leerlingen die een vo-diploma hebben gehaald en vervolgens één of meer vakken waarin ze al met een goed gevolg een examen hebben afgelegd, opnieuw volgen om er een hoger cijfer voor te behalen.
- 18-jarigen en ouder van wie de inschrijving in het voortgezet onderwijs voor kortere of langere periode is onderbroken.

Alle leerlingen een diploma

Het besluit en de aanpassingen zijn niet voor alle leerlingen en niet voor alle situaties bedoeld. Voor leerlingen die buiten de mogelijkheden van het besluit en de aanpassingen vallen, staat altijd de reguliere weg in het onderwijs open. Geen enkele leerling hoeft tussen wal en schip te vallen.

1 Voor welke leerlingen is het Besluit samenwerking vo-bve bedoeld?

Risicoleerlingen

Leerlingen in het 3e of 4e leerjaar van het vmbo, die een vergroot risico lopen het onderwijs te verlaten zonder startkwalificatie. Zij kunnen in het onderwijs gehouden worden door uitbesteding voor een aantal vakken aan een andere vo-school of bve-instelling. Omdat een andere vo-school of bve-instelling bijvoorbeeld een bepaalde methode of praktijkoriëntatie biedt die geschikter is voor de leerling. Dat vergroot de kans dat de leerling toch een diploma haalt.

Leerlingen die meer willen of kunnen dan de eigen vo-school in huis heeft

Leerlingen die behoefte hebben aan verdieping en/of verrijking. De vo-school kan leerlingen uitbesteden, bijvoorbeeld om aanvullende vakken te volgen op een andere vo-school. Ook kunnen leerlingen voor een aantal vakken worden uitbesteed aan een bve-instelling, bijvoorbeeld omdat zij zich willen oriënteren op de studie- en beroepskeuze. Uiteindelijk zullen deze leerlingen meer kans maken het vervolgonderwijs met succes af te ronden.

NB: Als leerlingen vakken aan een bve-instelling volgen, wordt hun vervolgonderwijs mogelijk korter, aangezien het niet de bedoeling is dat ze vakken dubbel volgen.

Tweedewegleerlingen

Leerlingen van 16 jaar of ouder, waarvan de kans groot is dat ze het voortgezet onderwijs zonder diploma verlaten en die baat hebben bij een overstap naar het vavo aan een bve-instelling. Via deze 'tweede weg' kunnen de leerlingen in een meer volwassen omgeving toch een vwo-, havo- of vmbo (tl)-diploma halen. Is de leerling 18 jaar of ouder? Dan geldt de voorwaarde van *ononderbroken inschrijving* aan een vo-school.¹

Vo-gediplomeerden

Leerlingen van 16 of ouder die een vo-opleiding succesvol hebben afgerond, die graag een vo-diploma van een hogere schoolsoort (vmbo-tl, havo, vwo) willen halen en hier meer kans op maken als de vo-school ze uitbesteedt aan het vavo. Is de leerling 18 jaar of ouder? Dan geldt de voorwaarde van *ononderbroken inschrijving* aan een vo-school

Doelmatigheid

Vo-scholen mogen leerlingen aan elkaar of aan een bve-instelling uitbesteden voor een efficiënter gebruik van de onderwijsvoorzieningen en in het belang van de leerling. Bijvoorbeeld wanneer de ene vo-school bepaalde praktijkvoorzieningen heeft die de ander mist. Ook kunnen vo-scholen gezamenlijke klassen inrichten voor vakken die door weinig leerlingen worden gevolgd.

¹ Een leerling is ononderbroken ingeschreven als:

- de leerling altijd bij één vo-school of bve-instelling ingeschreven is geweest;
- als de leerling ooit van vo -school is gewisseld (zonder tussenperiode);
- als de leerling tijdelijk ingeschreven was bij een vo-school die volgens de Leerplichtwet 1969 vervangend is voor voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld een buitenlandse school.

2 Wie is verantwoordelijk voor de leerlingen?

Bij de samenwerking tussen vo-scholen onderling en tussen vo-scholen en bve-instellingen rijst de belangrijke vraag wie de (eind)verantwoordelijkheid over de leerling draagt.

De vo-school is en blijft verantwoordelijk voor leerlingen

Het Besluit samenwerking vo-bve is van toepassing op leerlingen in het voortgezet onderwijs. Tijdens de uitbesteding blijft de leerling ingeschreven bij de eigen vo-school. Die is en blijft daarom verantwoordelijk voor de leerling. Het gaat immers om de opleiding van leerlingen die onder de verantwoordelijkheid van het voortgezet onderwijs vallen en waarvoor de vo-school bekostiging ontvangt.

Leerlingen kunnen alleen worden uitbesteed aan het vavo voor een onderwijssoort die de uitbestedende vo-school zelf in huis heeft. Een vo-school met alleen vmbo in huis kan dus geen leerlingen uitbesteden voor een havo-opleiding. In dit geval moeten gediplomeerde vmbo-ers, die een havodiploma aan het vavo willen halen, zich daarom eerst inschrijven bij een vo-school met havo. Deze vo-school kan de leerling vervolgens uitbesteden.

De reden hiervoor is dat het **bevoegd gezag** dient te beoordelen of de uitbesteding van leerlingen succesvol zal zijn. Een vmbo-gediplomeerde leerling die een havodiploma wil halen, kan dus alleen worden uitbesteed als de vo-school met havo-onderwijs denkt dat de leerling het havodiploma aan het vavo kan halen.

Hetzelfde geldt voor havo-gediplomeerden die aan het vavo een vwo-diploma willen halen.

Wat houdt de verantwoordelijkheid in?

- De uitbestedende vo-school zorgt ervoor dat de leerlingen goed onderwijs krijgen.
- De uitbestedende vo-school houdt in het oog of de leerlingen de doelen halen van de onderwijssoort waarvoor ze staan ingeschreven.
- De uitbestedende vo-school draagt er zorg voor dat leerlingen hun diploma halen. Om dit te bereiken onderhouden de uitbestedende vo-school en de ontvangende vo-school of bve-instelling **regelmatig** contact over de leerlingen.
- De uitbestedende vo-school draagt zorg voor het melden van het verzuim van de uitbesteedde leerlingen aan DUO.
- Een uitbestede leerling telt mee voor de kwaliteitskaart van de vo-school waar hij of zij staat ingeschreven.
- Bij uitbesteding aan het vavo, neemt de vo-school in het jaarverslag een passage op over het rendement van de uitbesteding (de school geeft aan of de uitbestede leerling wel of geen diploma heeft behaald).

Heeft de ontvangende vo-school of bve-instelling ook verantwoordelijkheid?

- De vo-school of bve-instelling waar de leerling aan wordt uitbesteed is verantwoordelijk voor het nakomen van de afspraken. Als een leerling bijvoorbeeld voor één vak wordt uitbesteed aan een andere vo-school, dan moet dat vak door die vo-school goed worden gegeven.
- Bij uitbesteding aan het vavo (route 4) is de leerling onderworpen aan de inrichtings- en examenvoorschriften van de *Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)* voor het vavo. Dit doet niets af aan de eindverantwoordelijkheid van de uitbestedende vo-school voor de leerling.
- De vo-school of bve-instelling waar de leerling aan wordt uitbesteed is verantwoordelijk voor de terugkoppeling van het verzuim van de leerling aan de uitbestedende vo-school.

Uitzondering:

Overdragen verantwoordelijkheid bij tussentijdse overstap (route 3)

Bij een tussentijdse overstap (route 3) verandert de verantwoordelijkheid voor de leerling. De leerling schrijft zich uit bij de eigen vo-school en schrijft zich opnieuw in bij de ontvangende vo-school of bve-instelling. De verantwoording van de school van herkomst eindigt met de uitschrijving. De nieuwe vo-school of bve-instelling is na inschrijving van de leerling voor hem verantwoordelijk.

De kwaliteitskaart

Op de kwaliteitskaart (met algemene gegevens over de school, zoals leerlingenaantal, doorstroom en examenresultaten) staat niets over de individuele uitbestede leerlingen. De leerlingen, die worden uitbested naar het vavo tellen wel mee voor de opbrengsten van de vo-school, ook al volgen ze het onderwijs niet meer op de vo-school. Een vo-school die leerlingen aan het vavo uitbestedt toont op deze manier inzet om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Dat telt mee in de beoordeling van de zorg en begeleiding, die ook op de kwaliteitskaart staat.

Gratis schoolboeken

Alle door de vo-school uitbestedde leerlingen vallen onder de eindverantwoordelijkheid en de bekostiging van de vo-school. Daarmee hebben deze leerlingen recht op de zogenaamde gratis schoolboeken. Ondanks het feit dat gezakte leerlingen die bij een vo-school staan ingeschreven om één of enkele vakken aan het vavo te volgen slechts voor 50 procent van de reguliere bekostiging mee tellen, wordt 100 procent van hun lesmateriaal bekostigd.

3 Wat zijn de mogelijkheden?

Samenwerking tussen vo-scholen onderling en met bve-instellingen is niet nieuw. Ze stemmen al programma's af en overleggen over een 'warme overdracht' van leerlingen. Ook huren ze diensten en voorzieningen van elkaar. Het Besluit samenwerking vo-bve biedt verbeterde mogelijkheden voor deze samenwerking.

Vier routes

Er zijn vier 'routes' voor samenwerking. Hieronder wordt aan de hand van voorbeelden verduidelijkt welke mogelijkheden de routes bieden.

Maatwerk voor leerlingen die dreigen uit te vallen

Robbin heeft geen zin meer in school. Vooral de theoretische vakken vallen hem zwaar. Als hij wat praktijkgerichte vakken op de mbo-instelling in de buurt volgt, wordt het onderwijs voor hem weer interessant. Dat vergroot de kans dat hij zijn vmbo-diploma haalt.

Soms is de vo-school niet meer de beste leeromgeving voor een leerling. Het kan dan helpen als hij één of meer vakken ergens anders volgt. De praktijkgerichte vakken op het mbo kunnen een leerling als Robbin motiveren en steunen bij het halen van zijn vmbo-diploma. Het Besluit samenwerking vo-bve maakt uitbesteding aan een andere vo-school voor een deel van het programma (tot 50 procent) mogelijk.

▶ Zie **route 1** voor uitbesteding aan een andere vo-school.

▶ Zie **route 2** voor uitbesteding aan een bve-instelling.

Verrijking voor leerlingen die daar behoefte aan hebben

Mayke weet precies wat zij wil als ze over een half jaar haar vmbo-diploma heeft. Ze wil een mbo-opleiding diervoorzorging volgen. Mayke zou nu al graag op het vmbo iets met diervoorzorging doen, alleen biedt haar vmbo-school geen vakken op dat gebied. Een 'groene' vmbo-school in de regio wèl.

Leerlingen die behoefte hebben aan ander onderwijs dan hun eigen vo-school biedt, kunnen tot 50 procent worden uitbesteed aan een andere vo-school. Dit biedt uitkomst voor leerlingen als Mayke, die al weten wat zij willen en daar graag al mee beginnen. Mayke kan een of meer vakken op een andere vmbo-school volgen en zo alvast bezig zijn met haar favoriete vakken. Dat motiveert haar en biedt een verrijking van haar eigen opleiding.

▶ Zie **route 1** voor uitbesteding aan een andere vo-school.

Leerlingen toerusten op hun vervolgopleiding

Jeroen zit in het vierde jaar van het vmbo en twijfelt tussen een mbo-opleiding in de techniek of in de handel. Zijn docenten denken dat het goed is als Jeroen de kans krijgt op het mbo wat vakken te volgen. Zo kan hij zich een beter beeld vormen van zijn mogelijkheden en kan hij bewuster zijn vervolgopleiding kiezen.

Twijfelende leerlingen kunnen door de vo-school voor enkele vakken (tot 50 procent) worden uitbesteed aan een bve-instelling. Dat kan bijdragen aan de beroepsoriëntatie en studiekeuze van de leerling. En dat kan weer schooluitval in een later stadium voorkomen.

Belangrijk is wel dat de leerling geen vakken 'dubbel' volgt. De vmbo-leerling die alvast een mbo-vak volgt, kan dit vak daarom meetellen in de vervolgopleiding op het mbo. Het mbo-traject wordt zo dus korter. Dat kan óók een reden zijn om leerlingen die daar behoefte aan hebben uit te besteden.

► Zie **route 2** voor uitbesteding aan een bve-instelling.

Efficiënt gebruik van onderwijsvoorzieningen (doelmatigheid)

De vmbo-school in een kleine stad heeft onvoldoende ruimte om de werkplaats uit te breiden. Voor de praktijklessen is echter wel extra ruimte nodig. Een bve-instelling een paar kilometer verderop beschikt over een ruime werkplaats. Uitbesteding van de leerlingen is een efficiënte oplossing.

Vo-scholen kunnen gebruikmaken van praktijkvoorzieningen van andere vo-scholen of bve-instellingen. Of ze werken samen voor de 'kleine vakken'. Een vo-school kan zich bijvoorbeeld profileren op een vak waar weinig leerlingen zich voor aanmelden, maar waar leerlingen van omliggende scholen gebruik van kunnen maken. Dat vergroot het aanbod van vakken en maakt het onderwijs efficiënt.

► Zie **route 1** voor samenwerking met een vo-school.

► Zie **route 2** voor samenwerking met een bve-instelling.

Tussentijdse overstap en het overdragen van bekostiging

Gaby heeft problemen thuis, waardoor ze op haar vmbo-school niet meer te hanteren is. Op een nieuwe school kan ze met een schone lei beginnen.

De kans is groot dat Gaby uiteindelijk zonder vmbo-diploma thuis komt te zitten. Overstappen naar een andere vo-school kan een oplossing zijn en meer kans bieden op een diploma. Gaby kan overstappen naar een andere vo-school om daar haar opleiding af te ronden. Als het voor Gaby beter is om naar een volwassenere omgeving, met meer praktijkinvulling over te stappen, kan ze naar een bve-instelling. Deze bve-instelling moet op dat moment wel bij haar passen. Tussentijds overstappen naar een bve-instelling kan lastig zijn, omdat het onderwijsprogramma al te ver gevorderd is. Als de bve-instelling geen meerdere instroommomenten kent, is het wenselijk dat de bve-instelling (in goed overleg met de vo-school) een passend traject aanbiedt. Een leerling als Gaby kan zo de periode tot het nieuwe schooljaar overbruggen.

De financiering hoeft geen probleem meer te zijn bij het overstappen, want de bekostigingsmiddelen kunnen nu na de teldatum van 1 oktober worden overgedragen.

► Zie **route 3** voor de overdracht van bekostigingsmiddelen bij een tussentijdse overstap.

Tweedewegleerling kan aan het vavo toch het vo-diploma halen

Annelies is 16 jaar blijft zitten, verandert van school en maakt de overstap van de havo naar het vmbo (tl). Daar heeft ze het niet naar haar zin. Ze is ouder dan haar klasgenoten, zelfstandiger en past niet zo goed meer in het 'schoolse' klimaat. Annelies wordt uitbesteed aan het vavo, om te voorkomen dat zij zonder diploma het vmbo zal verlaten. De nieuwe, volwassen en zelfstandige leeromgeving is precies wat ze nodig heeft.

Om schooluitval te voorkomen, is het mogelijk de leerling voor een volledig traject uit te besteden aan het vavo. Zo kan die in een nieuwe en meer volwassen omgeving een diploma halen. Het gaat om leerlingen die nog geen vo-diploma hebben of een vervolgdiplooma willen halen, en om leerlingen voor wie het vavo een geschikte omgeving biedt. Ze moeten wel 16 jaar of ouder zijn en de meer volwassen omgeving van het vavo moet de kans op een diploma vergroten. De minder schoolse omgeving is trouwens niet voor alle leerlingen geschikt. Van vavo-leerlingen wordt vrij veel zelfstandigheid en discipline gevraagd.

► Zie **route 4** voor de uitbesteding van vo-leerlingen aan het vavo.

Vmbo-gediplomeerde(gl of tl) krijgt de kans het havodiploma te halen aan het vavo

De 17-jarige Ayla haalt haar vmbo tl-diploma met goede cijfers. Omdat de vervolgopleiding van haar keuze een hbo-opleiding is, wil zij graag het havodiploma halen.

Veel leerlingen kiezen met een vmbo-tl-diploma op zak voor het mbo. Sommige leerlingen willen echter hun weg in het voortgezet onderwijs vervolgen. Deze leerlingen kunnen zich inschrijven voor havo-onderwijs aan een vo-school (de eigen vo-school als die havo-onderwijs aanbiedt). Voor Ayla is het voortgezet onderwijs te schools. Opnieuw naar een vo-school vindt zij geen optie. Omdat zij zelfstandig is en de capaciteiten heeft om het havodiploma te halen, biedt het vavo uitkomst. Dat is minder schools. Leerlingen als Ayla mogen door een vo-school (met havo-onderwijs) volledig uitbesteed worden aan het vavo, om daar een havodiploma te halen. Leerlingen die na het vmbo eerst doorstromen naar het mbo, maar er snel achterkomen toch naar de havo te willen, kunnen zich herinschrijven in het vo voor havo-onderwijs. Dit dient in goed overleg met de vo-school te gebeuren. Ook deze leerlingen met een vmbo-diploma in de gemengde of theoretische leerweg kunnen vervolgens volledig uitbesteed worden aan het vavo, als dit voor hen beter is.

► Zie **route 4** voor de uitbesteding van vo-leerlingen aan het vavo.

Havo-gediplomeerde kan aan het vavo een vwo-diploma halen

Lancelot heeft met succes zijn het havo afgerond. Hij wil graag tandheelkunde studeren, dit kan alleen aan de universiteit. Daarvoor heeft hij vwo-diploma nodig, maar Lancelot ziet het niet zo zitten om terug te gaan naar een vo-school, waar de benadering wel erg schools is.

Gediplomeerde havoleerlingen kiezen vaak voor een hbo-opleiding. Toch zijn er ook leerlingen als Lancelot die graag een vwo-diploma zouden willen halen. Deze leerlingen kunnen zich inschrijven aan een vo-school (de eigen vo-school als die vwo-onderwijs aanbiedt). Een aantal leerlingen ziet dit niet zitten. Zij hebben net hun havo afgerond en zijn toe aan een nieuwe, meer zelfstandige leeromgeving. Voor Lancelot is het uitgesloten dat hij terug gaat naar zijn oude vo-school. Omdat hij met goede cijfers het havo heeft afgerond en bewezen heeft dat hij zelfstandig kan werken, biedt het vavo uitkomst. Leerlingen als Lancelot mogen door een vo-school (met vwo-onderwijs) volledig uitbesteed worden aan het vavo om daar een vwo-diploma te behalen.

► Zie **route 4** voor de uitbesteding van vo-leerlingen aan het vavo

Leerlingen krijgen de mogelijkheid om te stapelen

Tjarda is een zogenaamde 'tweedeweg leerling'. Vorig jaar leek het er nog op dat ze het voortgezet onderwijs zonder diploma zou verlaten. Haar vo-school greep in en Tjarda werd uitbesteed aan het vavo. In deze, meer volwassen leeromgeving was zij goed op haar plaats en zij rondde met veel succes haar vmbo-t opleiding af aan het vavo. Ondertussen heeft Tjarda de smaak te pakken en wil zij ook graag haar havodiploma halen.

Tjarda's uitbesteding aan het vavo was een succes. Zij is nu zo gemotiveerd dat zij graag een havo-diploma wil halen. Leerlingen moeten de gelegenheid krijgen zich tijdens hun schoolloopbaan verder te ontwikkelen. Het stapelen van opleidingen kan hierbij een belangrijke rol spelen. Vandaar dat Tjarda na de succesvolle afronding van haar vmbo-tl opleiding aan het vavo, nogmaals volledig uitbesteed mag worden aan het vavo om een havodiploma te halen. Om havo-onderwijs te volgen moet Tjarda zich inschrijven bij een vo-school (met een havo-opleiding) die haar vervolgens uitbesteed aan het vavo.

► Zie **route 4** voor de uitbesteding van vo-leerlingen aan het vavo

Een andere, meer volwassen omgeving

Jorit is gezakt voor zijn havo-examen: een grote teleurstelling voor een 17-jarige puber. Het hele examenjaar overdoen ziet hij niet zitten. Zijn ouders en de school zijn bang dat hij door gebrek aan motivatie weer zakt...

Leerlingen die gezakt zijn voor hun eindexamen (vmbo-t, havo en vwo) en dus nog geen vo-diploma hebben, kunnen aan het vavo worden uitbesteed. Daar volgen ze alleen de vakken waar ze voor zijn gezakt ('sprokkelen'). Dat vergroot de kans dat ze alsnog een diploma halen. De leerling moet voor het vavo wel zelfstandig en gedisciplineerd zijn.

► Zie **route 4** voor de uitbesteding van vo-leerlingen aan het vavo.

Tot slot

In dit hoofdstuk werden de mogelijkheden toegelicht. Verschillende doelen staan centraal: motivatie, verdieping of beroepsoriëntatie. Maar ook efficiëntie en een breder aanbod. De verschillende doelen kunnen ook worden gecombineerd. Dezelfde vorm van uitbesteding kan bijvoorbeeld worden ingezet voor extra kansen voor de leerling én voor het efficiënt gebruik van voorzieningen. Het veronderstelt een goed overleg tussen de vo-school met een andere vo-school of bve-instelling over de condities waarop de uitbesteding plaatsvindt.

Zie de bijlagen voor aanvullende informatie over de vier routes en de bijbehorende voorwaarden. In de bijlagen vindt u ook praktische informatie, zoals informatie over de diploma-uitreiking en de financiële verantwoording.

Bijlage 1 De vier routes

Route 1

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een andere vo-school

Route 2

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een bve-instelling

Route 3

De vo-school draagt (een deel van) de bekostiging over bij tussentijdse overstap naar een vo-school of bve-instelling.

Route 4

De vo-school besteedt de vo-leerling uit aan het vavo

route

1

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een andere vo-school

Wat houdt route 1 in?

Via deze route kan een leerling in het voortgezet onderwijs delen van het onderwijs volgen aan een andere vo-school dan waar hij is ingeschreven. Deze mogelijkheid vervangt de samenwerkingsmogelijkheid die bekend stond als de 'Zwolse variant'.

Voor wie is de route bestemd en wat is het doel?

- Een risicoleerling krijgt door maatwerk meer kans op een vo-diploma.
- Een leerling krijgt extra kansen door de mogelijkheid tot verdieping en verrijking, of studie- en beroepsoriëntatie.
- De doelmatigheid wordt vergroot, onder meer doordat scholen elkaars praktijkvoorzieningen gebruiken.

Wat zijn de voorwaarden?

1. De uitbesteding is bedoeld om één van bovenstaande doelen te bereiken.
2. De uitbesteding van risicoleerlingen is alleen toegestaan voor leerlingen in het 3e of 4e leerjaar van het vmbo. Bovendien moet de leerling volgens het bevoegd gezag een grotere kans hebben het onderwijs voortijdig te verlaten (zonder ten minste een mbo-2 diploma), als hij niet gericht wordt ondersteund.
3. Het perspectief blijft dat de leerling de opleiding van de vo-school van inschrijving met een examen afsluit.
4. De leerling volgt meer dan de helft van de klokuren per schooljaar lessen op de vo-school van inschrijving (uitbesteding van meer dan 50 procent van het reguliere vo-programma is niet toegestaan).
5. De vo-school van inschrijving verzorgt nog lessen voor de leerling, dus niet nog uitsluitend de stage.

Wie reikt het diploma uit?

De vo-school waar de leerling is ingeschreven reikt het diploma uit.

De uitbesteding van eindexamenvakken

Uitbesteding van eindexamenvakken is mogelijk. Als een leerling voor een eindexamenvak aan een andere vo-school wordt uitbesteed, kan hij daar ook examen doen voor dat vak. De vo-scholen mogen dit onderling bepalen.

Als het perspectief ontbreekt dat de leerling zijn eigen opleiding met een examen zal afsluiten, ligt het meer voor de hand dat de leerling overstapt naar een andere vo-school of naar een bve-instelling (en dus wordt uitgeschreven bij zijn eigen vo-school).

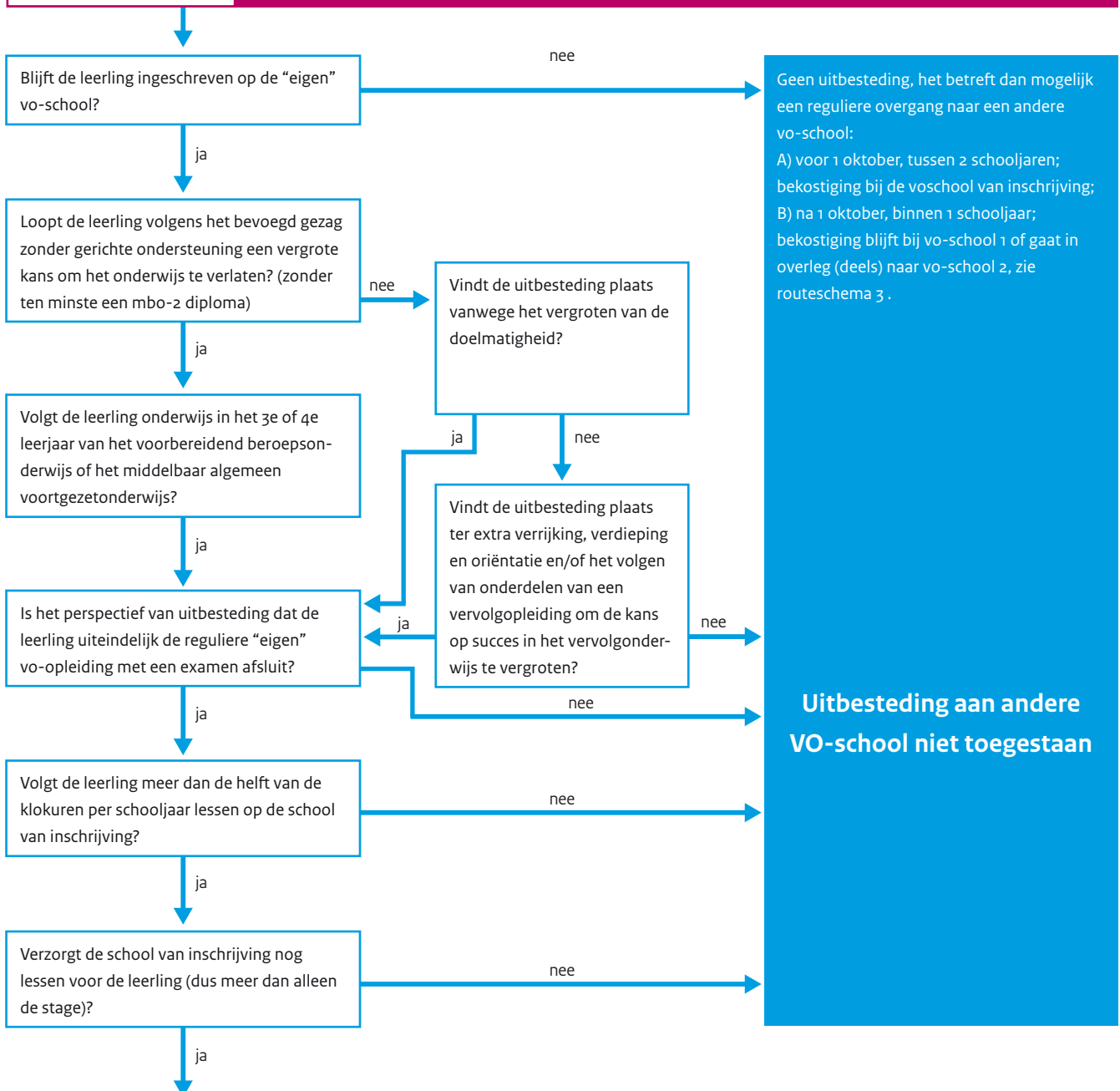
routescema

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een andere vo-school

De mogelijkheid om leerlingen delen van het vo-onderwijs te laten volgen op een andere vo-school dan waar hij/zij is ingeschreven. Dit biedt de volgende voordelen:

- Een risicoleerling krijgt door maatwerk meer kans op een vo-diploma.
- Een leerling krijgt extra kansen door de mogelijkheid tot verdieping en verrijking, of studie- en beroepsoriëntatie.
- De doelmatigheid wordt vergroot, onder meer doordat scholen elkaars praktijkvoorzieningen gebruiken.

Doel (groep):

Uitbesteding toegestaan, waarbij aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan:

- Er is een samenwerkingsovereenkomst dan wel eigen regeling tussen de scholen;
- Het is voor derden volstrekt helder bij welke school de leerling is ingeschreven en welke school voor de leerling verantwoordelijk is.
- Bij uitbesteding kan het ook gaan om eindexamenvakken. Wie van de twee scholen dan voor de betreffende vakken de eindexamens afneemt, is afhankelijk van de afspraken die de school van inschrijving daarover heeft gemaakt met de andere vo-school.

route

2

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een bve-instelling

Wat houdt route 2 in?

Via deze route kan een leerling in het voortgezet onderwijs delen van het onderwijs volgen aan een bve-instelling.

Voor wie is de route bestemd en wat is het doel?

- Een risicoleerling wordt door meer maatwerk in staat gesteld zijn vo-diploma te halen.
- Een leerling krijgt extra kansen door de mogelijkheid tot verdieping en verrijking of studie- en beroepsoriëntatie.
- De doelmatigheid wordt vergroot, bijvoorbeeld door gebruik te maken van praktijkvoorzieningen van bve-instellingen.

Wat zijn de voorwaarden?

1. De uitbesteding is bedoeld om één van bovenstaande doelen te bereiken.
2. De uitbesteding van risicoleerlingen is alleen toegestaan voor leerlingen in het 3e of 4e leerjaar van het vmbo. Bovendien moet de leerling volgens het bevoegd gezag een grotere kans hebben het onderwijs voortijdig te verlaten (zonder ten minste een mbo-2 diploma), als hij niet gericht wordt ondersteund.
3. Het perspectief blijft dat de leerling de opleiding van de vo-school van inschrijving met een examen afsluit.
4. De leerling volgt meer dan de helft van de klokuren per schooljaar lessen op de vo-school van inschrijving (uitbesteding van meer dan 50 procent van het reguliere vo-programma is niet toegestaan).
5. De vo-school van inschrijving verzorgt nog lessen voor de leerling, dus niet nog uitsluitend de stage.
6. De bve-instelling waaraan de leerling wordt uitbesteed voldoet aan de vo inrichtings en examenvoorschriften.
7. Het betreffende bve onderwijsgevende personeel voldoet aan de vo-bekwaamheidsvereisten. Of de vo-school heeft hiervoor bij de Inspectie van het Onderwijs ontheffing aangevraagd en verkregen.

Wie reikt het diploma uit?

De vo-school waar de leerling is ingeschreven reikt het diploma uit.

De uitbesteding van eindexamenvakken

Uitbesteding van eindexamenvakken is mogelijk. Als een leerling voor een eindexamenvak aan een bve-instelling wordt uitbesteed, kan hij daar ook examen doen voor dat vak. De vo-school en de bve-instelling mogen dit onderling bepalen.

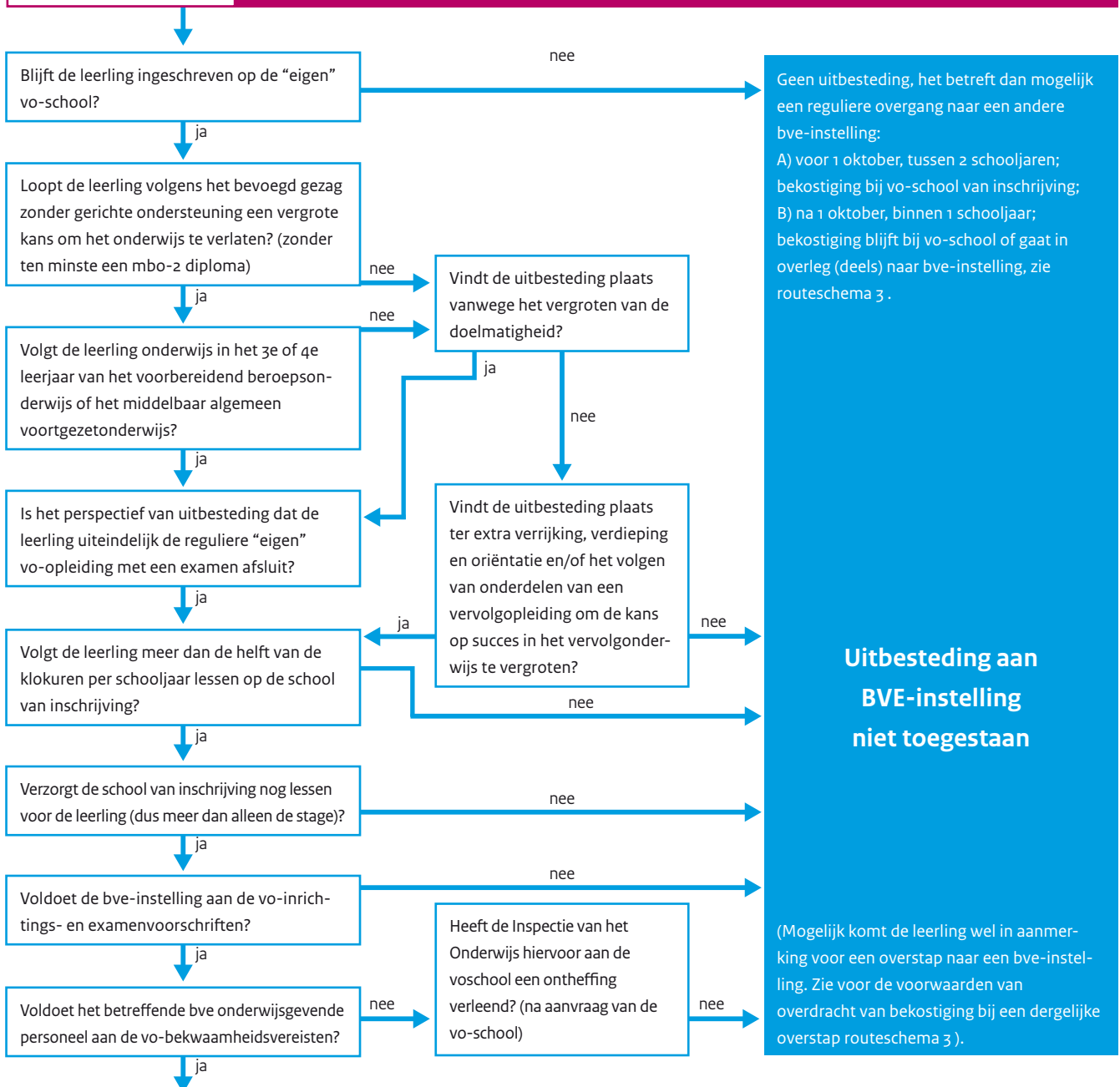
routescema

De vo-school besteedt een deel van het programma uit aan een bve-instelling

Leerlingen kunnen delen van het voortgezet onderwijs volgen aan een bve-instelling. Dit biedt de volgende voordelen:

- Een risicoleerling krijgt door maatwerk meer kans op een vo-diploma.
- Een leerling krijgt extra kansen door de mogelijkheid tot verdieping en verrijking, of studie- en beroepsoriëntatie.
- De doelmatigheid wordt vergroot, onder meer doordat scholen elkaars praktijkvoorzieningen gebruiken.

Doel (groep):

Uitbesteding toegestaan, waarbij aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan:

- Er is een samenwerkingsovereenkomst tussen de vo-school en de bve-instelling;
- Het is voor derden volstrekt helder bij welke school de leerling is ingeschreven en welke school voor de leerling verantwoordelijk is;
- Bij uitbesteding kan het ook gaan om eindexamenvakken. Wie van de twee scholen dan voor de betreffende vakken de eindexamens afneemt, is afhankelijk van de afspraken die de school van inschrijving daarover heeft gemaakt met de bve-instelling.

route

3

De vo-school draagt (een deel van) de bekostiging over bij tussentijdse overstap naar een vo-school of bve-instelling

Wat houdt route 3 in?

In specifieke gevallen biedt route 3 een mogelijkheid tot maatwerk. Die houdt in dat als een leerling in het voortgezet onderwijs tussentijds overstapt naar een andere vo-school of bve-instelling, de eerste vo-school een deel van de bekostigingsmiddelen kan meegeven met de leerling.

Voor wie is de route bestemd en wat is het doel?

Deze route is bestemd voor leerlingen die tussentijds overstappen van een vo-school naar een andere vo-school of bve-instelling, omdat de omgeving daar geschikt is om een diploma te halen. Deze route biedt een oplossing voor de financieringsproblematiek als gevolg van overstap en dus instroom na de teldatum.

Wat zijn de voorwaarden?

1. Het is aannemelijk dat de leerling tot de teldatum (1 oktober) voortgezet onderwijs volgt aan de vo-school van inschrijving.
2. Er is vastgesteld dat de leerling is aangewezen op onderwijs aan een andere bekostigde vo-school of bve-instelling.
3. De leerling wordt na de teldatum bij de vo-school van inschrijving (de school van herkomst), uitgeschreven en direct aansluitend bij de ontvangende vo-school of bve-instelling ingeschreven.
4. Het is voor derden helder bij welke vo-school c.q. bve-instelling de leerling is ingeschreven en welke vo-school c.q. bve-instelling verantwoordelijk is voor de leerling.
5. Er mag geen sprake zijn van een vooropgezette bedoeling. Het is dus niet toegestaan leerlingen op een vo-school in te schrijven voor hogere bekostiging, met de vooropgezette bedoeling hen dan over te dragen. Als blijkt dat dit het geval is, bijvoorbeeld als op een vo-school leerlingen stelselmatig kort na 1 oktober overstappen, wordt de bekostiging teruggevorderd.

Wie reikt het diploma uit?

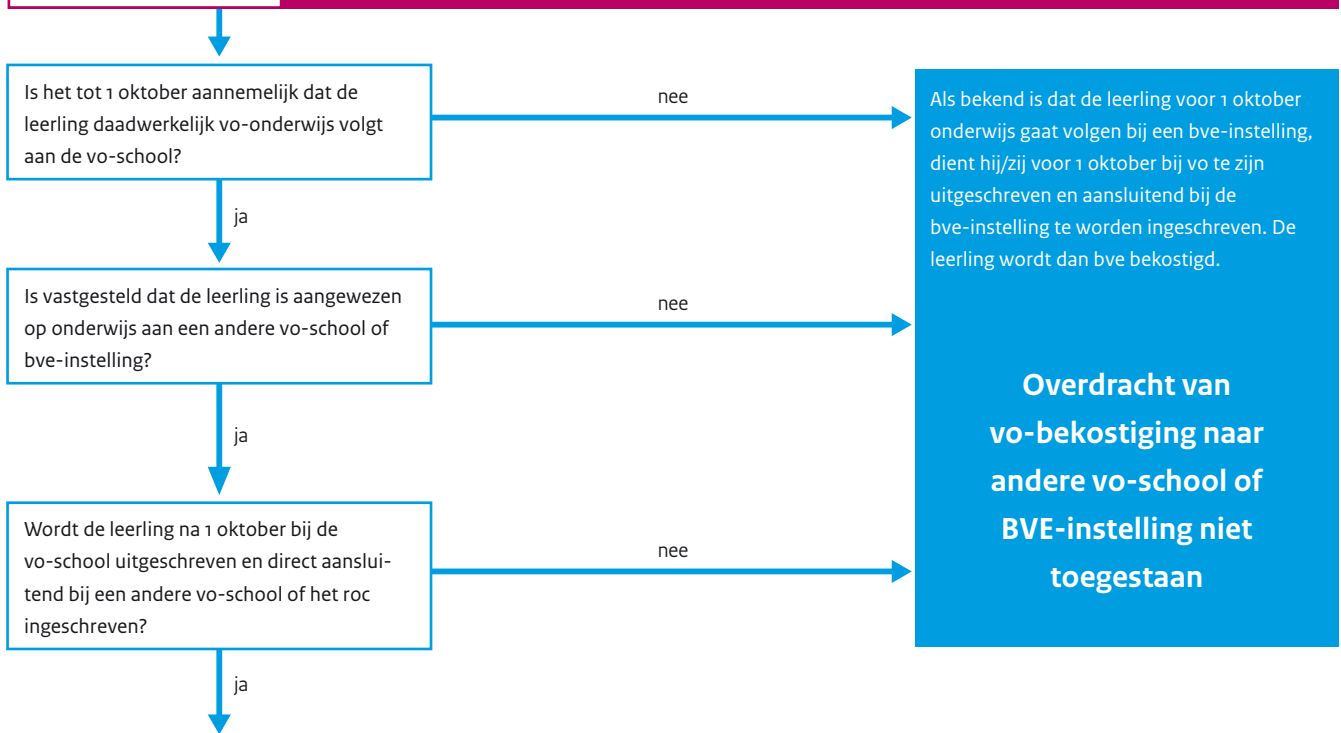
De vo-school of bve-instelling die de leerling ontvangt en waar de leerling wordt ingeschreven, reikt het diploma uit.

routeschema

De vo-school draagt (een deel van) de bekostiging over bij tussentijdse overstap naar een vo-school of bve-instelling

Vo-leerlingen voor wie de omgeving van een andere vo-school of bve-instelling geschikter is om tot een diploma te komen. Dit biedt een oplossing voor de financieringsproblematiek als gevolg van overstap en dus instroom na de teldatum.

Doel (groep):

Overdracht van vo-bekostiging is toegestaan, als:

- Er geen sprake is van een vooropgezette bedoeling (eerst inschrijven in vo voor de hogere bekostiging, dan overdragen); waar deze bedoeling toch blijkt, bijvoorbeeld uit een patroon van overstap kort na 1 oktober, kan dat grond zijn om over te gaan tot terugvordering van bekostiging;
- Het voor derden volstrekt helder is bij welke vo-school of bve-instelling de leerling is ingeschreven en welke vo-school of bve-instelling voor de leerling verantwoordelijk is;

route

4

De vo-school besteedt een vo-leerling uit aan het vavo

Wat houdt route 4 in?

Deze route maakt het mogelijk een leerling in het voortgezet onderwijs uit te besteden aan het vavo.

Voor wie is de route bestemd en wat is het doel?

- De vo-leerling (vmbo-tl-, havo- of vwo) die het onderwijs om uiteenlopende redenen dreigt te verlaten zonder diploma, kan uitbesteed worden aan het vavo, de zogenaamde 'tweede weg', en wordt daardoor in staat gesteld om alsnog een diploma te halen.
- De vo-leerling (vmbo-tl, havo, vwo) die op het reguliere voortgezet onderwijs is gezakt voor het eindexamen, kan aan het vavo-examen doen voor de vakken waar hij voor zakte.
- De vo-leerling die een vo-opleiding succesvol heeft afgerond, mag door een vo-school worden uitbesteed aan het vavo om daar een vo-opleiding van een hogere schoolsoort (vmbo-tl, havo, vwo) te volgen.

Wat zijn de voorwaarden?

1. De leerling is ouder dan 16 jaar.
2. Indien de leerling 18 jaar of ouder is, heeft hij ononderbroken in het voortgezet onderwijs of daaraan gelijkgesteld onderwijs ingeschreven gestaan.
3. De leerling staat ingeschreven bij een vo-school (vmbo-tl, havo, vwo)
4. De leerling moet volgens het bevoegd gezag van de vo-school meer kans hebben een diploma te behalen als hij voortaan vavo-traject volgt.
5. De leerling telt niet mee voor de bekostiging bij de bve-instelling voor dezelfde opleiding of een opleiding met overlappende vakken c.q. onderwijsmodules.
6. De uitbesteding van leerlingen beperkt blijft tot het aantal leerjaren dat de leerling nog maximaal in het regulier onderwijs te gaan zou hebben, vermeerderd met één leerjaar (in geval van vertraging).
7. Leerlingen die gezakt zijn voor hun vo-diploma en bij een vo-school staan ingeschreven om één of enkele vakken aan het vavo te volgen tellen voor 50 procent van de reguliere bekostiging mee.

Welke jongeren kunnen NIET uitbesteedt worden?

- Profielverbreeders: leerlingen die een vo-diploma hebben gehaald en vervolgens extra vakken volgen in dezelfde schoolsoort waar reeds met goed gevolg examen in is afgelegd.
- Profielverbeteraars: leerlingen die een vo-diploma hebben gehaald en vervolgens één of meer vakken waarin ze al met een goed gevolg een examen hebben afgelegd, opnieuw volgen om er een hoger cijfer voor te behalen.
- 18-jarigen en ouder van wie de inschrijving in het voortgezet onderwijs voor kortere of langere periode is onderbroken.

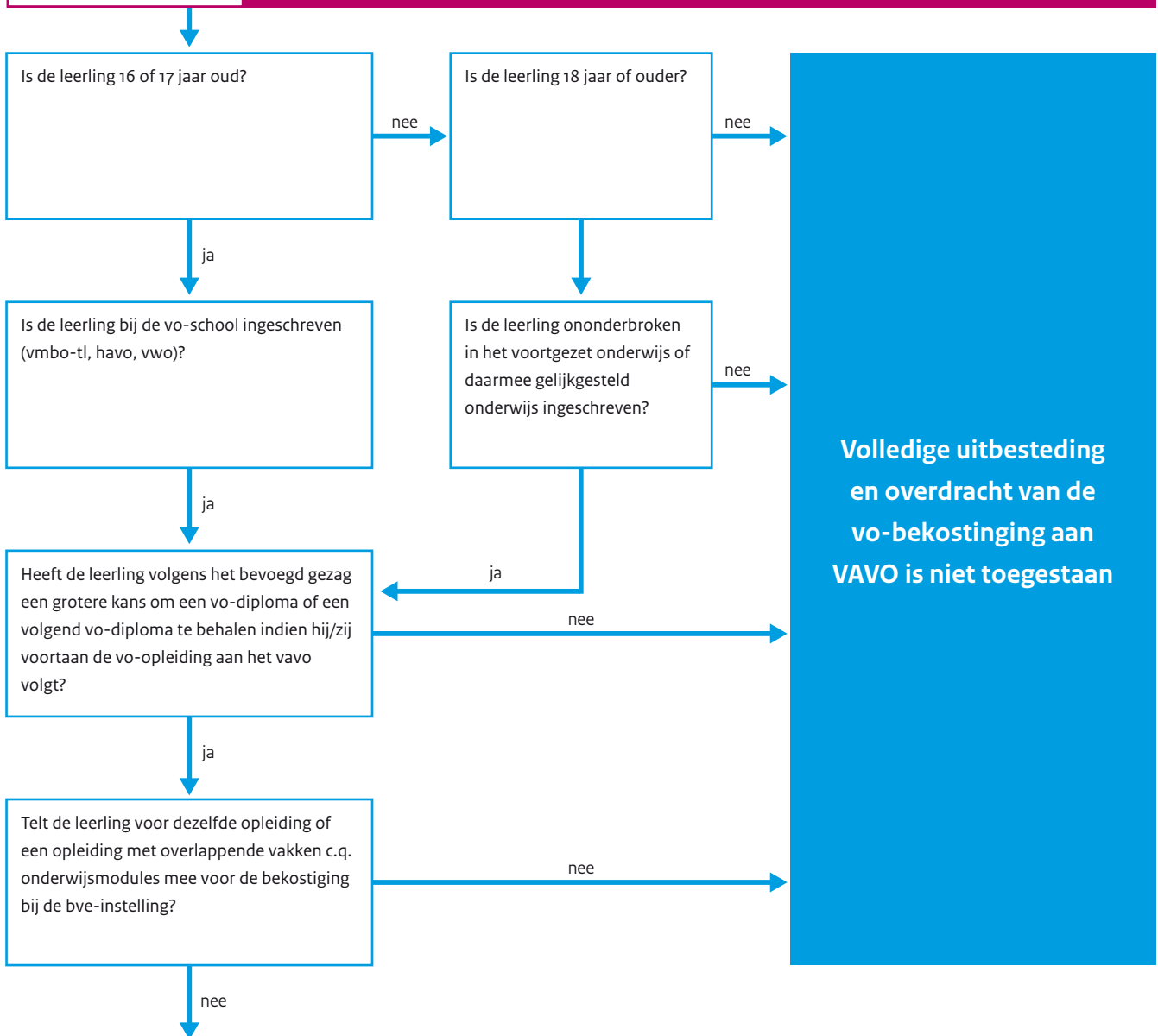
Wie reikt het diploma uit?

De bve-instelling reikt het diploma uit.

routescema

De vo-school besteedt een vo-leerling uit aan het vavo

Doel (groep):

Uitbesteding toegestaan als:

- Er een samenwerkingsovereenkomst dan wel een eigen regeling tussen de scholen is;
- Het voor derden volstrekt helder is bij welke school de leerling is ingeschreven en welke school voor de leerling verantwoordelijk is;
- De vo-leerling vanaf het moment van overdracht naar de bve-instelling volledig onderworpen is aan de inrichtings- en exameneisen van de WEB.

Bijlage 2 Algemene voorwaarden voor samenwerking

Naast de voorwaarden die per route afzonderlijk gelden, zijn er drie algemene voorwaarden voor samenwerking:

1. Het moet volstrekt helder zijn bij welke vo-school de leerling is ingeschreven, zodat ook duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de leerling en daarvoor de bekostiging ontvangt. In alle gevallen is dubbele inschrijving – dus zowel op een vo-school als aan een bve-instelling - (en daarmee dubbele bekostiging) uitgesloten.
2. De samenwerking moet plaats vinden op basis van een samenwerkingsovereenkomst. Deze samenwerkingsovereenkomst wordt door vo-scholen onderling, of door een vo-school en een bve-instelling opgesteld. Het kan ook voorkomen dat twee partijen, die onder eenzelfde bevoegd gezag staan, samenwerken. In dat geval wordt de samenwerkingsovereenkomst vervangen door een *eigen regeling* van het bevoegd gezag. Het is van belang dat de samenwerkingsovereenkomst of de eigen regeling transparant is. Ook moeten de Inspectie van het Onderwijs, de bestuurlijke partners en andere belanghebbenden haar gemakkelijk kunnen opvragen.
3. In de samenwerkingsovereenkomst of in de eigen regeling, moeten onder andere de volgende onderdelen benoemd worden:
  - Het doel van de samenwerking;
  - De doelgroep;
  - De manier waarop wordt nagegaan of het doel wordt bereikt;
  - Het onderwijsprogramma dat volgens de samenwerking wordt vormgegeven.Op de website van DUO CFI wordt per route een voorbeeld van een samenwerkingsovereenkomst gegeven (www.cfi.nl, kies de sector 'Voortgezet Onderwijs' en vervolgens 'Samenwerking vo-bve'). De VO-raad heeft in samenwerking met de MBO-raad ook een modelovereenkomst opgesteld. Voor dit model kunt u terecht bij de VO-raad en de MBO-raad.

De algemene voorwaarden zorgen ervoor dat de samenwerking gericht is op tenminste één van de doelen die eerder genoemd zijn. Daarnaast zijn zij bedoeld om rekenschapsproblemen te voorkomen en om ervoor te zorgen dat de vo-scholen en bve-instellingen, ook binnen de samenwerking, de doelen van hun onderwijs blijven nastreven. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de vo-school zich blijft inzetten voor goed onderwijs en het halen van het diploma en zich verantwoordelijk blijft voelen voor de uitbestede, jonge leerling. De vo-school wordt hier ook voor bekostigd.

Bijlage 3 Veelgestelde Vragen

Algemene vragen

(Recht op uitbesteding) Heb je als leerling het recht om uitbesteed te worden door een school?

Nee, leerlingen hebben geen wettelijk recht om uitbesteed te worden. Uitbesteding is alleen mogelijk door de vo-school en wordt in overleg met de leerling bepaald door de vo-school, waarbij een aantal voorwaarden gelden.

(minimum leeftijd) Mag een leerling van 15 jaar worden uitbesteed?

Ja, behalve als het gaat om uitbesteding aan het vavo. Voor uitbesteding aan het vavo (route 4) geldt dat de leerling op de dag van uitbesteding 16 jaar of ouder moet zijn. Voor uitbesteding aan een andere vo-school of bve-instelling voor een deel van het programma (route 1 en 2) of de overdracht van bekostiging bij een tussentijdse overstap (route 3) geldt geen minimumleeftijd.

(Meerderjarige leerlingen) Kan een vo-school ook meerderjarige leerlingen uitbesteden?

Ja, leerlingen mogen na inschrijving bij een vo-school worden uitbesteed aan een bve-instelling. Dit geldt ook voor leerlingen van 18 jaar en ouder met een ononderbroken leerweg in het vo. Heeft deze leerling een onderbroken leerweg dan kan hij alleen rechtstreeks worden ingeschreven bij een bve-instelling en kan de leerling eventueel in aanmerking komen voor het educatiebudget van de gemeente.

(ILT-codes) Wat zijn de ILT-codes voor leerlingen die vallen onder het Besluit samenwerking vo-bve?

U kunt de 'Regeling elementcodetabel VO, opleidingstabel volwasseneneducatie en vakcodetabel VO en volwasseneneducatie 2010-2011' downloaden van de website van DUO-CFI. U kiest voor 'vo' en vervolgens zoekt u in de zoekfunctie de term 'Regeling elementcodetabel VO' in. De regeling is gepubliceerd op 7 juni 2010. Hier worden elk schooljaar de nieuwe ILT-codes gepubliceerd.

(Ononderbroken leerweg) Wanneer heeft een leerling een ononderbroken leerweg?

Een leerling is ononderbroken ingeschreven als:

- de leerling altijd bij één vo-school of bve-instelling ingeschreven is geweest;
- als de leerling ooit van vo-school is gewisseld (zonder tussenperiode);
- als de leerling tijdelijk ingeschreven was bij een vo-school die volgens de Leerplichtwet 1969 vervangend is voor voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld een buitenlandse school.

(Ononderbroken leerweg) Als een leerling zich voor de zomer uitschrijft bij de ene vo-school en zich in september inschrijft bij een andere vo-school: heeft deze leerling dan een ononderbroken leerweg?

Ja, ondanks de 'zomeronderbreking' wordt de leerweg van deze leerling aangemerkt als een 'ononderbroken leerweg'.

(Sprokkelen) Wat wordt onder 'sprokkelen' verstaan?

Met sprokkelen bedoelt men het halen van certificaten of vakken, die samen opgeteld met al behaalde certificaten of vakken tot een volledig diploma kunnen leiden. Onder sprokkelen wordt niet het verrijken van een reguliere opleiding verstaan.

(Speciaal onderwijs) Is het Besluit samenwerking vo-bve ook van toepassing op samenwerking tussen het speciaal voortgezet onderwijs en bve-instellingen?

Nee, het Besluit samenwerking vo-bve is alleen van toepassing op scholen die bekostigd worden op basis van de WVO en instellingen die bekostigd worden op basis van de WEB. Het speciaal voortgezet onderwijs valt onder de Wet Primair Onderwijs (WPO) of de Wet op de Expertisecentra (WEC) en kent op grond van die wetgeving al mogelijkheden tot aangepaste onderwijsprogramma's gericht op de mogelijkheden van de individuele leerling.

(Praktijkonderwijs) *Is het Besluit samenwerking vo-bve ook van toepassing op samenwerking tussen het praktijkonderwijs en bve-instellingen?*

Nee, het praktijkonderwijs leidt niet op tot een diploma, daarom kunnen leerlingen in het praktijkonderwijs op basis van dit besluit niet uitbesteed worden.

(Gezakt voor het eindexamen) *Mag een reguliere vo-school leerlingen die gezakt zijn voor het examen de onvoldoende vakken in deeltijd laten volgen?*

Nee. Het is niet toegestaan om leerlingen aan een vo-school enkel de onvoldoende vakken te laten volgen. Zij zullen het volledige jaar moeten herkansen. Het is wel mogelijk gezakte leerlingen, aansluitend op hun eindexamenjaar, voor maximaal één jaar uit te besteden aan het vavo voor de vakken waar de leerling voor is gezakt, om alsnog het diploma te halen.

(Verblijfsduur vmbo) *Kan de verblijfsduur van vmbo-leerlingen worden verlengd?*

Het vmbo kent een maximale verblijfsduur, de havo en het vwo niet. In de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) is geregeld dat de Inspectie van het Onderwijs de maximale verblijfsduur van vijf leerjaren in het vmbo met ten hoogste één jaar kan verlengen, ten behoeve van een individuele leerling op een daartoe strekkend verzoek van het bevoegd gezag. De Inspectie staat onder twee voorwaarden deze verlenging toe:

Als zij verwacht dat de leerling in de periode van de verlenging wel in staat zal zijn de vmbo-opleiding met goed gevolg te voltooien (artikel 27, vijfde en zesde lid van de WVO).

Als bij onverkorte toepassing van de verblijfsduurbepalingen sprake zou zijn van een onbillijkheid van overwegende aard (artikel 27, tiende lid van de WVO). Deze voorwaarde geldt zelfs als de leerling op grond van lid 5 en 6 al een keer voor verlenging in aanmerking is gekomen.

Het is de bedoeling dat op 1 augustus 2011 de maximale verblijfsduur in het vmbo wordt afgeschaft.

Op dit moment geldt, dat als de maximale verblijfsduur verstreken is, de leerling niet meer kan worden uitbesteed aan het vavo. De leerling kan zich voor een mbo-opleiding inschrijven.

Bekostiging

(Bekostiging) *Hoe vindt de overdracht van bekostiging plaats?*

Bekostiging vindt altijd plaats bij de vo-school waar de leerling is ingeschreven op 1 oktober. Dit sluit dubbele bekostiging uit. Vo-scholen of bve-instellingen die samenwerken, maken echter ook kosten voor de leerling, omdat zij voor een deel of soms volledig het onderwijs voor een leerling van een andere school verzorgen. Om ervoor te zorgen dat geld de samenwerking niet in de weg staat, mag een deel van de bekostiging die door de vo-school voor de leerling wordt ontvangen, worden overgedragen aan de vo-school of bve-instelling waarmee wordt samengewerkt. Hierbij geldt dat wanneer bij een tussentijdse overstap (route 3) bekostiging wordt overgedragen, dit pas is toegestaan bij uitschrijving na 1 oktober. Ook hiervoor is de reden dat dubbele bekostiging wordt uitgesloten.

(Bekostiging) *Zijn er regels voor het deel van de bekostiging dat wordt overgedragen door de vo-school?*

Nee, er zijn geen landelijk vastgestelde regels. De samenwerkende partijen bepalen in onderling overleg welk deel van de bekostiging voor de leerling wordt overgedragen. Als de samenwerkingspartners het op dit punt niet eens worden, zal de uitbesteding niet tot stand komen. In geval van de overdracht van bekostigingsmiddelen bij een tussentijdse overstap (route 3) ligt dit anders. Het initiatief voor de overstap zal meestal bij de leerling liggen (bijvoorbeeld door verhuizing). Het is niet toegestaan de overdracht van bekostiging als voorwaarde te stellen voor de toelating van de overstappende leerling.

Uitbesteding aan het vavo (route 4): De bekostiging voor uitbesteding aan een vavo-traject mag alleen worden overgedragen voor de resterende cursusduur van de opleiding, vermeerderd met één leerjaar (in geval van vertraging). Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs die gezakt zijn voor een examen en die aan een bve-instelling worden uitbesteed om slechts enkele vakken te volgen via een vavo-traject, ontvangt de vo-school 50 procent van de reguliere bekostiging. Deze leerlingen gaan immers 'sprokkelen': zij volgen alleen de vakken waar zij een onvoldoende voor hebben gehaald op hun examen

(Bekostiging) Hoe verloopt de financiële verantwoording?

De vo-school die de bekostiging ontvangt, verzorgt de financiële verantwoording.

Het moet transparant zijn dat de bekostigde activiteiten voor een deel zijn uitgevoerd door uitbesteding, waarbij de bekostigingsmiddelen voor een deel zijn overgedragen.

De vo-school of bve-instelling waaraan de bekostiging wordt overgedragen moet de bestemming van de overgedragen bekostiging verantwoorden. Dit moet duidelijk worden onderscheiden van de eigen rijksbekostiging respectievelijk rijksbijdrage.

Het jaarverslag van de vo-school of bve-instelling moet duidelijk maken hoe zij omgaat met de mogelijkheid om bekostiging over te dragen.

Vo-scholen en bve-instellingen zullen erop worden aangesproken als er systematisch oneigenlijk gebruik wordt geconstateerd.

(Gratis schoolboeken) Hebben de door het vo uitbesteedde leerlingen recht op gratis schoolboeken?

Alle door de vo-school uitbesteedde leerlingen vallen onder de eindverantwoordelijkheid en de bekostiging van de vo-school. Daarmee hebben deze leerlingen recht op de zogenaamde gratis schoolboeken. Ondanks het feit dat gezakte leerlingen die bij een vo-school staan ingeschreven om één of enkele vakken aan het vavo te volgen slechts voor 50 procent van de reguliere bekostiging mee tellen, wordt 100 procent van hun lesmateriaal bekostigd.

Uitbesteding aan het vavo (route 4)

(Uitbesteding aan het vavo) Mag een leerling ook voor één vak worden uitbesteed aan het vavo?

Ja, dit mag in twee situaties:

De leerling wordt uitbesteed via route 2 (de leerling wordt voor een deel van het onderwijsprogramma uitbesteed aan een bve-instelling; dit kan ook vavo zijn).

De leerling wordt uitbesteed via route 4 (voor het sprokkelen van examenvakken). De leerling die op het reguliere voortgezet onderwijs is gezakt voor het eindexamen, kan aan het vavo examen doen voor de vakken waar hij voor zakke.

(Uitbesteding aan het vavo) Kan een vmbo-bb of vmbo-kb leerling worden uitbesteed aan het vavo?

Nee, ongediplomeerde vmbo-bb en vmbo-kb leerlingen kunnen niet uitbesteed worden aan het vavo, omdat deze leerwegen niet door het vavo worden aangeboden.

(Uitbesteding aan het vavo) Kan een vmbo-gl leerling worden uitbesteed aan het vavo?

Nee, ongediplomeerde vmbo-gl leerlingen kunnen niet uitbesteed worden aan het vavo, omdat deze leerweg niet door het vavo worden aangeboden. Wel kunnen vmbo-gl leerlingen overstappen naar het vmbo-tl en vervolgens door een vo-school worden uitbesteed aan het vavo.

Gediplomeerde vmbo-gl leerlingen kunnen uitbesteed worden aan het vavo om daar een opleiding van een hogere schoolsoort te volgen.

(Uitbesteding aan het vavo) Kan een leerling met een vo-diploma worden uitbesteed aan het vavo?

Ja, leerlingen die al een vo-diploma hebben komen in aanmerking voor uitbesteding aan het vavo.

Leerlingen van 16 of ouder die een vo-opleiding succesvol hebben afgerond, en graag een vo-diploma van een hogere schoolsoort (vmbo-tl, havo, vwo) willen halen kunnen uitbesteed worden aan het vavo. Het is aan bevoegd gezag van de vo-school om te bepalen of deze leerlingen meer kans maken op een diploma als zij overstappen naar het vavo. Een aantal zaken zijn hierbij van groot belang:

Beschikt de leerling over de capaciteiten om een hoger vo-diploma te halen?

Is de leerling voldoende zelfstandig en gedisciplineerd om zich te redden in de volwassen omgeving van het vavo?

Is de leerling 18 jaar of ouder? Dan geldt de voorwaarde van *ononderbroken inschrijving* aan een vo-school

(Uitbesteding aan het vavo) *Mag een leerling die al uitbesteed was aan het vavo en aldaar een diploma behaald heeft nogmaals worden uitbesteed aan het vavo?*

Ja, een leerling die al uitbesteed was aan het vavo en daar zijn vo-opleiding succesvol heeft afgerond, mag nogmaals worden uitbesteed aan vavo om een opleiding van een hogere schoolsoort te volgen. De leerling schrijft zich bij een vo-school die de opleiding naar keuze aanbiedt (bij voorkeur de vo-school waar de leerling het eerste diploma heeft behaald). Het bevoegd gezag van de vo-school oordeelt of de leerling de capaciteiten in huis heeft om de opleiding van een hogere schoolsoort succesvol af te ronden en mag de leerling vervolgens uitbesteden aan het vavo.

Voor deze leerling geldt opnieuw de maximale verblijfsduur aan het vavo: de resterende cursusduur van de opleiding, vermeerderd met één leerjaar (in geval van vertraging).

Overigens geldt dat, als de leerling 18 jaar of ouder is, hij zich ook rechtstreeks kan melden bij het vavo.

(Uitbesteding aan het vavo) *Mag een leerling die gezakt is voor zijn vwo diploma op gaan voor een havo diploma?*

De resultaten van vwo schoolexamens en centraal examens zijn niet omrekenbaar naar havo cijfers. Een leerling die gezakt is voor het vwo-examen en vervolgens wil instromen op de havo, zal het hele havo schoolexamen moeten afleggen voordat hij toegelaten wordt tot het havo centraal examen.

(Uitbesteding aan het vavo) *Wat is de verblijfsduur van een aan het vavo uitbesteedde leerling?*

De uitbesteding van leerlingen blijft beperkt tot de resterende cursusduur van de opleiding, vermeerderd met één leerjaar (in geval van vertraging). Wanneer de leerling de verblijfsduur overschrijdt, zal deze worden uitgeschreven.

(Uitbesteding aan het vavo) *In het geval van uitbesteding aan het vavo, behoudt de vo-school de eindverantwoordelijkheid. Waar bestaat die eindverantwoordelijkheid uit?*

De vo-school die de leerling heeft ingeschreven blijft, in de rol van opdrachtgever, eindverantwoordelijk voor de leerling en het bereiken van de met de bve-instelling afgesproken doelen. Hiertoe hebben de vo-school en de bve-instelling contact. In de samenwerkingsovereenkomst worden hierover afspraken gemaakt, inclusief over de wijze van informatielevering van bve-instelling aan de vo-school (zie bijlage 2 'Algemene voorwaarden voor samenwerking').

De verantwoordelijkheid van de bve-instelling is die van opdrachtnemer. De bve-instelling is verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderwijsprogramma en het afnemen van de examens binnen de kaders van de WEB en conform de afspraken die daarover in de samenwerkingsovereenkomst met de vo-school zijn gemaakt.

(Uitbesteding aan het vavo) *Wat is de teldatum voor de leeftijd indien er sprake is van uitbesteding aan het vavo?*

De teldatum is de dag waarop de leerlingen daadwerkelijk onderwijs gaan volgen aan het vavo.

(Uitbesteding aan het vavo) *Mag een leerling, die is ingestroomd in het mbo, worden uitbesteed aan het vavo, om zo (alsnog) een vo-diploma te halen?*

Ja, dit mag in de volgende situatie en onder de genoemde voorwaarden:

Een leerling van 16 of 17 jaar, en (nog) een vo-diploma wil halen, mag worden uitbesteed aan het vavo.

Onder de voorwaarde dat de leerling wordt heringeschreven bij een vo-school (bij voorkeur de eigen vo-school), die de leerling vervolgens kan uitbesteden aan het vavo. De vo-school moet de onderwijssoort in huis hebben waar de leerling voor wordt uitbesteed. Bovendien is een voorwaarde voor uitbesteding aan het vavo, dat de leerling volgens het bevoegd gezag een grotere kans heeft het vo-diploma te halen als hij voortaan een vavo-traject volgt.

De vo-school van herinschrijving is eindverantwoordelijk voor de leerling. De leerling wordt immers opgeleid voor een vo-diploma. Het kan voor de vo-school een complicerende factor zijn wanneer een leerling al voor kortere of langere tijd uit beeld van het vo is. Het is aan de vo-school om de afweging te maken of de leerling kan worden heringeschreven en vervolgens kan worden uitbesteed.

Wanneer een bve-instelling bekostiging voor de leerling heeft ontvangen, mag de mbo-bekostiging niet worden overgedragen aan de vo-school van herinschrijving. De vo-school ontvangt dus na 1 oktober geen bekostiging voor de leerling. Onder welke condities de leerling wordt uitbesteed naar het vavo, is een zaak tussen de vo-school en vavo-instelling. Een leerling van 18 jaar of ouder met een 'onderbroken inschrijving', komt niet meer voor uitbesteding in aanmerking. Deze leerling kan zich rechtstreeks melden bij het vavo.

(Uitbesteding aan het vavo) *Kan een leerling door een vo-school worden uitbesteed aan het vavo voor een onderwijssoort die de vo-school zelf niet in huis heeft?*

Nee, dit kan niet. Een vo-school kan een leerling alleen maar inschrijven voor onderwijs dat de vo-school zelf aanbiedt. Voor uitbesteding aan het vavo geldt, dat de vo-school een leerling alleen maar kan uitbesteden voor een onderwijssoort die de vo-school zelf in huis heeft. Een leerling kan dus nooit door een vmo-school *zonder* havo worden uitbesteed aan het vavo om daar een havo-opleiding te volgen. De reden hiervoor is, dat het bevoegd gezag van de vo-school dient te beoordelen of de leerling de opleiding van inschrijving met succes zal kunnen volgen én of de leerling een grotere kans heeft een vo-diploma te halen door regulier onderwijs te volgen, dan wel door uitbesteed te worden aan het vavo. Het voortgezet onderwijs van de desbetreffende onderwijssoort, wordt geacht deze inschatting te kunnen maken

(Uitbesteding aan het vavo) *Wie doet de BRONmelding: vo of vavo?*

De vo-school registreert de leerling in BRON op de code van de opleiding waarvoor deze is uitbesteed. Het vavo is verantwoordelijk voor de BRONmelding van de examenresultaten van de aan hen uitbesteedde leerling.

(Uitbesteding aan het vavo) *Kan een leerling die aan een vo-school is ingeschreven het vavo volgen in een andere regio?*

Ja, dit kan. Hierover is niets geregeld in de wet.

(Uitbesteding aan het vavo) *Wat betekent uitbesteding aan het vavo voor studiekosten en lesgeld?*

De leerlingen die worden uitbesteed aan het vavo vallen onder de regels die voor alle leerlingen van vo-scholen gelden. Zij hoeven dus geen les- of cursusgeld te betalen.

Bijlage 4 Herzien Besluit samenwerking vo-bve

Besluit van 1 december 2005, houdende nadere voorschriften in verband met samenwerking tussen scholen voor voortgezet onderwijs en instellingen voor educatie en beroepsonderwijs (Besluit samenwerking VO-BVE)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 14 oktober 2005, nr. WJZ/2005/44254 (3800), directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit; Gelet op de artikelen 25a, vierde lid, 29 en 106, derde lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs; De Raad van State gehoord (advies van 9 november 2005, nr. W05.05.0464/III); Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 november 2005, nr. WJZ2005/48453 (3800), directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. WVO: Wet op het voortgezet onderwijs;
- b. WEB: Wet educatie en beroepsonderwijs;
- c. school: een uit 's Rijks kas bekostigde school voor voortgezet onderwijs als bedoeld in artikel 1 van de WVO;
- d. instelling: een uit 's Rijks kas bekostigde instelling als bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de WEB;
- e. VAVO: voortgezet algemeen volwassenenonderwijs als bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onderdeel a, van de WEB.

Artikel 2. Voorwaarden om als VO-ingeschrevene ook onderwijs te kunnen ontvangen aan een andere school of aan een instelling

1. Het bevoegd gezag van een school kan de volgende leerlingen in de gelegenheid stellen in het kader van het onderwijs waarvoor zij aan de school zijn ingeschreven, ook onderwijs te ontvangen dat een school van een ander bevoegd gezag of een instelling verzorgt:
  - a. voor het in artikel 25a, tweede lid onder a, van de WVO bedoelde doel, leerlingen die het derde of het vierde leerjaar van het voorbereidend beroepsonderwijs of het middelbaar algemeen voortgezet onderwijs volgen en naar het oordeel van het bevoegd gezag zonder gerichte ondersteuning een vergrote kans lopen om het onderwijs te verlaten zonder ten minste een diploma van een basisberoepsopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onderdeel b, van de WEB;
  - b. voor het in artikel 25a, tweede lid, onderdeel b, van de WVO bedoelde doel, leerlingen die naar het oordeel van het bevoegd gezag een grotere kans hebben om vervolgonderwijs met gunstig resultaat te volgen door extra verrijking, verdieping en oriëntatie naast hun reguliere opleiding, of door onderdelen van beroepsopleidingen of opleidingen educatie als bedoeld in de WEB te volgen, naast hun opleiding in het voortgezet onderwijs;
  - c. voor het in artikel 25a, tweede lid, onderdeel c, van de WVO bedoelde doel, iedere leerling.
2. Een leerling als bedoeld in het eerste lid volgt per leerjaar voor ten hoogste de helft van het aantal klokuren per schooljaar die blijkens het onderwijsprogramma, bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de WVO, worden besteed aan het volgen van lessen of stages, aan de andere school of aan de instelling. Toepassing van het eerste lid leidt er niet toe dat het bevoegd gezag zelf uitsluitend nog de stage van die leerling verzorgt.
3. Indien het betreft het verzorgen van vakken of programma-onderdelen als bedoeld in artikel 10b, zesde of zevende lid, of artikel 10d, zesde of zevende lid, van de WVO, kan het bevoegd gezag van de school op grond van een samenwerkingsovereenkomst als bedoeld in artikel 25a, derde lid, van de WVO of een regeling als bedoeld in artikel 25a, vijfde lid, van de WVO afwijken van het tweede lid.

Artikel 3. Voorwaarden om als VO-ingeschrevene deel te kunnen nemen aan een opleiding VAVO

1. Het bevoegd gezag van een school kan de volgende leerlingen in de gelegenheid stellen in het kader van het onderwijs waarvoor zij aan de school zijn ingeschreven, deel te nemen aan een opleiding VAVO en die opleiding met een examen af te sluiten:
  - a. leerlingen van 16 en 17 jaar die naar het oordeel van het bevoegd gezag een grotere kans hebben een diploma of volgend diploma als bedoeld in artikel 29, derde lid, van de WVO te behalen indien zij VAVO volgen in plaats van voortgezet onderwijs;

- b. leerlingen van 18 jaar of ouder die ononderbroken in het voortgezet onderwijs of daarmee op grond van de Leerplichtwet 1969 gelijkgesteld onderwijs ingeschreven zijn geweest en die naar het oordeel van het bevoegd gezag een grotere kans hebben om een diploma of volgend diploma als bedoeld in artikel 29, derde lid, van de WVO te behalen indien zij VAVO volgen in plaats van voortgezet onderwijs.
2. Het eerste lid, aanhef en onder b, vindt ten aanzien van de daar bedoelde leerlingen toepassing voor ten hoogste de periode van de resterende cursusduur van de opleiding waarvoor zij aan de school zijn ingeschreven, vermeerderd met een jaar.

Artikel 4. Overdracht VO-bekostiging aan een andere school of aan een instelling

Overdracht van een deel van de bekostiging met toepassing van artikel 96s van de WVO is uitsluitend mogelijk voor een leerling:

- a. ten aanzien van wie na 1 oktober van het schooljaar blijkt dat deze is aangewezen op onderwijs aan een andere school of aan een instelling,
- b. die in verband daarmee in dat schooljaar wordt uitgeschreven aan de school, en
- c. die aansluitend in dat schooljaar wordt ingeschreven als leerling aan een andere school of als deelnemer aan een instelling.

Artikel 5. Afwijking van de WVO

In afwijking van artikel 33, eerste lid, van de WVO kan onderwijs ook worden verzorgd door docenten van de instelling waarmee het bevoegd gezag van de school een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten als bedoeld in artikel 25a, derde lid, van de WVO.

Artikel 6. Leerling geldt voor toepassing WMO 1992 ook als WEB-deelnemer

Voor de toepassing van de Wet medezeggenschap onderwijs 1992 gelden leerlingen als bedoeld in de artikelen 2 en 3 ten aanzien van het onderwijs dat zij volgen aan een instelling tevens als deelnemer in de zin van de WEB.

Artikel 7. Wijziging Bekostigingsbesluit W.V.O.

[Wijzigt het Bekostigingsbesluit W.V.O.]

Artikel 8. Wijziging Inrichtingsbesluit W.V.O.

[Wijzigt het Inrichtingsbesluit W.V.O.]

Artikel 9. Wijziging Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

[Wijzigt het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.]

Artikel 10. Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt, met uitzondering van artikel 9, in werking met ingang van het tijdstip waarop de Wet van 8 september 2005, houdende wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet educatie en beroepsonderwijs om meer ruimte te scheppen voor samenwerking tussen in die wetten geregelde onderwijsinstellingen (Stb. 512) in werking treedt.
2. Artikel 9 treedt in werking met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 11. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit samenwerking VO-BVE.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 1 december 2005

Beatrix

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ,
M. J. A. van der Hoeven

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ,
C. P. Veerman

Uitgegeven de twintigste december 2005

De Minister van Justitie ,
J. P. H. Donner

Meer weten?

Als u na het lezen van deze brochure nog vragen heeft over het Besluit samenwerking vo-bve, dan kunt u terecht bij het Informatiecentrum Onderwijs (ICO) ICO/VO: 079-3232444 en ICO/BVH: 079-3232666.

Relevante links

Wilt u meer weten over de wetgeving die gemeoid is met de samenwerkingsconstructies vo-bve? U vindt alle relevante informatie op de website van DUO-CFI (<http://www.ocwduo.nl/>), kies de sector 'Voortgezet Onderwijs' en vervolgens 'Samenwerking vo-bve'.

De routeschema's die in de brochure zijn opgenomen, zijn ook terug te vinden op CFI-online. Op de website kunt u de routeschema's stap voor stap doorlopen (http://www.ocwduo.nl), kies de sector 'Voortgezet Onderwijs' en vervolgens 'Samenwerking vo-bve'.

Dit is een uitgave van het **ministerie van Onderwijs,
Cultuur en wetenschap**

Productie | Marieke Treffers/ Hester van Eerten
Vormgeving en druk | vijfkeerblauw te Rijswijk
Uitgave | 2011

Publicatienummer: 08DW2011B010
ISBN: 978 90 591 0108 1

Postbus 16375 | 2500 BJ | Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ocw